

Dificultățile de abordare a conceptelor teoretice în predarea istoriei și colare

Angela Lisnic, dr., conf. univ.

Summary

The subject of this study is directed toward examining new theoretical concepts that exist in contemporary historiography. These concepts are relative to historical content examining contemporary historiography and historical content for students at the undergraduate stage. The study presents the main concepts of addressing historical information. At the same time it seeks to demonstrate movement difficulties treating theoretical issues that arise in the teaching of history in schools at present.

În condițiile unui imens flux informațional în toate domeniile, inclusiv și cel educational, se impune cu freneză reevaluarea și reconceptualizarea obiectelor de predare în școala contemporană. Unul din acestea fiind și disciplina „istoria”, care este una din disciplinele obligatorii în formarea unui cetățean activ. La rândul său, domeniul istoric cunoaște o reconceptualizare a paradigmei sale în demonstrarea unor probleme atât de ordin factologic, cât și teoretic. În aceste condiții, suntem martori ai extinderii formulelor teoretice care se aplică în demonstrarea unor evenimente, procese sau personalități istorice. În prezentul studiu ne-am propus să examinăm conceptele teoretice, prin prisma cărora se predă disciplina „istoria” în școlile din Republica Moldova, pentru a evidenția dificultățile ce apar la tratarea problemelor teoretice la orele de istorie, la treapta preuniversitară. Pentru realizarea obiectivului propus, am apelat atât la documentele oficiale internaționale, cât și la cele naționale, în care se expune această problemă și, totodată, prezentăm reflexiile pe care le-am identificat pe parcursul formării cadrelor naționale, prezente la cursurile de formare continuă de la Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” și de la Institutul de Științe ale Educației din Chișinău.

Inițial, trebuie să constatăm că în științele istorice, la general, și în istoriografie, în particular, după anii 60 ai secolului XX, atestăm un șir de schimbări distinctive ce țin atât de noile arii de cunoaștere istorică, cât și de formulele teoretice în care se propune examinarea lor. Astfel, în anii 60, are loc cotitura lingvistică, care propune tratarea problemele trecutului prin prisma instrumentarului lingvistic. Această abordare este determinată de sintagmele teoretice propuse de către reprezentarii „Școlii Analelor” din Franța, M.Bloch și L.Febvre, care extind timpul în istorie. În lucrările de pionerat ale acestora, constatăm îmbinarea datelor din mai multe discipline științifice într-un singur subiect, care tratează trecutul, evidențind aspecte noi și astfel ajung la alte concluzii față de acest trecut. Lucrările date au fost urmate de tratatele cu privire la „istoria totală” a lui Fernand Braudel și lucrările despre imaginarul social și miturile istorice ale lui J. le Goff, cât și ai altor reprezentanți ai acestei școli. În așa mod, noile concepte teoretice impun schimbarea paradigmei de cunoaștere, înlocuind pozitivismul cu noile construcții ale trecutului, cât și a deconstrucției unor clișee științifice lansate în istoriografia secolului al XIX-lea. Philippe Ariès vine cu obiecte noi în istorie, cum este istoria familiei, a copilului, istoria sexualității, a vieții conjugale, a omului în fața morții; iar Michelle Vovelle realizează trecerea de la economic spre cultural, spre structurile mentale (mentalități colective), cu preocuparea pentru modelele de gândire a elitei și credințele ei, credința populară, tradiții religioase și cutume civile, ceea ce, generic, este desemnat drept istoria mentalităților [1, p.3]. Aceste transformări teoretice s-au răsfrânt și asupra conținutului manualelor de istorie atât la cele din spațiul European, cât și din spațiul postsovietic. În perioada anilor 1965-1986 în cadrul Consiliului Europei au loc un șir de întruniri care

Își propun temele-cheie pe care trebuie să fie axate conținuturile istorice din manualele școlare [8, p.50]. Astfel problema modalităților și conceptelor de predare se accentuează prin decizia Consiliului European din 1995, care în detaliu a fost examinată de către Robert Stradling în cadrul proiectului „Proiect ‘Learning and teaching about the history of Europe in the 20th century’” [9, p.3]. Acest proiect fiind extins și în aria noilor state apărute după anul 90, inclusiv și în Republica Moldova, care, împreună cu România, realizează un șir de alte proiecte internaționale, care sunt destinate reevaluării modulului de predare a istoriei [10, p.68]. Fapt, ce se remarcă în hotărârea din 31 octombrie 2001: *„se atestă un progres remarcabil în ceea ce privește elaborarea unei concepții pluraliste și tolerante asupra istoriei, în special, prin stimularea cercetării individuale și a capacităților de analiză istorică”* [7, p.4]. Ca urmare a acestor acte legislative, au avut loc o serie de întruniri internaționale și naționale, care examinează problema predării istoriei în noile condiții sociale. Respectiv, începând din 1990, cursul de istorie a URSS este înlocuit cu cel al Istoriei Românilor. În anul 1990, Ministerul Științei și Învățământului al RM aprobă programul conceput în același an la istorie pentru școala de cultură generală. [6, p.2]. Doar în 1994 se pune în discuție de către AIRM *„Conceptia de studiere a „Istoriei naționale în instituțiile de învățământ din Republica Moldova”* care este aprobată de Guvern la 03 octombrie 1995 [5, p.5]. Astfel, din 1990 până în 1999, disciplina *Istorie* în școală este realizată prin concepția națională, care se regăsea în programa restructurată. După aderarea la un șir de organisme internaționale și prin suportul financiar al Băncii Mondiale, începând cu anul 1997, începe o nouă etapă în evoluția conceptuală și de elaborare a manualelor școlare la istorie, care se finalizează cu elaborarea și implementarea în 1999 a Curriculumului la istorie pentru clasele gimnaziale [2, p.3]. Următoarea etapă de implementare curriculară la Istorie se definitivează cu Curriculumul la ciclul liceal [3, p.3]. În concordanță cu acest act reglator, apare și prima generație de manuale de liceu editate de AIRM. Până în 2001 politicienii de pe eșichierul politic al Republicii Moldova pledau pentru promovarea istoriei naționale în raport cu cea universală. Odată cu venirea la putere a partidului comunistilor, în 2001, și impunerea respectării stipulațiilor Consiliului European [11, p.50], se trece la o nouă concepție de predare a istoriei și, anume, concepția istoriei integrate.” Această concepție prevede integrarea istoriei naționale cu cea regională și universală. În anul 2006 concepția dată este aprobată de către Ministerul Educației și implementată obligatoriu în instituțiile preuniversitare. În conformitate cu această concepție, au fost elaborate un set de manuale de istorie care au fost foarte dur atacate în mass-media și în mediul didactic. În 2010 instruirea istorică din RM cunoaște o nouă etapă de elaborare și implementare a unei alte concepții la istorie din care derivă și necesitatea apariției unei noi generații de manuale. Accentul de bază al noului concept reprezintă trecerea de la obiective la competențe. În astfel de condiții se adoptă și hotărârea Comisiei pentru expertizare științifică a noilor manuale de istorie, care au fost elaborate în baza curriculumului modernizat din 2010 [4, p. 5]. Printre concluziile acestei comisii evidențiem *„că la elaborarea manualelor, au fost depistate mai multe curențe, care pot fi caracterizate prin formularea unor principii prea generale privind concepția de predare a istoriei în școala, formarea, în unele cazuri, a unor colective de autori fără includerea în componența lor a profesorilor din școli, efectuarea unei redactări și expertize superficiale a manualelor propuse pentru editare s.a.”* [7, p.3]. Această afirmație o putem confirma și prin activitatea de formare continuă realizată pe parcursul ultimelor două decenii, ceea ce permite să constatăm un șir de

dificultăți și probleme pe care le întâmpină profesorii de istorie privind tratarea conceptelor teoretice, prin prisma cărora trebuie predată această materie de studiu. Printre dificultățile întâmpinate de către profesori sunt schimbările sistemice frecvente, pe de o parte, și, pe de altă parte, acordarea modestă a resurselor temporare și materiale pentru a instrui profesorii și colari prin prisma noilor cerințe. O altă dificultate este determinată de slaba informare a profesorilor cu noutățile editoriale în domeniu. O altă problemă identificată este cauzată de abilități reduse în cunoașterea limbilor de circulație internațională. Dar, una din principalele dificultăți, pe care le întâmpinăm în tratarea problemelor teoretice, este condiționată de lipsa unui dialog academic la problema dată în republică, în care se fie implicate și cadrele didactice, ca să se maturizeze în necesitatea unei pregătiri solide teoretice, pentru a putea preda și evalua aceste segmente informaționale în discursul său didactic.

Bibliografie

1. Buruiană, Ovidiu-Ștefan, *Curențe și orientări actuale în istoriografie* <http://history.uaic.ro/wp-content/uploads/2012/12/Curențe-si-orientari.pdf>.
2. *Curriculum la Istoria Românilor și Istoria Universală pentru clasele a V-a IX-a*, Ministerul Științei și Învățământului al Republicii Moldova, Chișinău, 1999.
3. *Curriculum la Istoria Românilor și Istoria Universală pentru clasele a X-a XII-a*, Ministerul Științei și Învățământului al Republicii Moldova, Chișinău, 1999.
4. *Curriculumul modernizat la istorie*, Chișinău, 2010, Ed. Știința, Chișinău, 2010
5. *Orientări conceptuale privind instruirea istorică în instituțiile de învățământ preuniversitar din Republica Moldova*, Hotărârea Colegiului Ministerului Învățământului nr.152 din 03 octombrie 1995.
6. Program pentru școala de cultură generală, Istoria (cl.VI-XI), Chișinău, 1990.
7. *Recomandări privind noile manuale de istorie* <http://2011.europa.md/stiri/show/671/recomandari-privind-noile-manuale-de-istorie> .
8. Sheman, Margaret., *Teaching about Europe-* Cassell-1990,p.50, apud.Вяземский, Е., Е., Стрелова, О., Ю., Методика преподавания истории в школе, М., 2001., стр.31.
9. Stradling, Robert, *Teaching 20th-Century European History* Council of Europe Publishing.
10. Stradling, Robert, *Să înțelegem istoria secolului XX*, Editura Sigma, București, 2002, p. 68.
11. Stradling, Bob, Seminarul, pregătirea și publicarea noilor manuale de istorie pentru școlile țărilor europene care trec prin transformări democratice, Raportul Bob Stradling, la Consiliul Europei Varșovia, Polonia, 14-16 noiembrie 1996
12. Вяземский, Е., Е., Стрелова, О., Ю., *Методика преподавания истории в школе*, М., 2001.